

Utbildningsutskottets yttrande 2019/20:UbU5y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 12 mars 2020 att anmoda utbildningsutskottet och övriga utskott att yttra sig över regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 och eventuella följdmotioner i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Ingen motion har väckts i ärendet.

Utskottet har granskat regeringens redogörelse för de riksdagsskrivelser som avser utbildningsutskottets beredningsområde. Utskottet anser att regeringens redovisning i allt väsentligt är korrekt och delar regeringens bedömningar när det gäller de tillkännagivanden som berör utskottet.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, SD, KD).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Regeringen redovisar årligen i en skrivelse till riksdagen vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av riksdagens beslut. Redogörelsen är knuten till de riksdagsskrivelser i vilka riksdagen meddelar regeringen sina beslut. Regeringens skrivelse har alltid nummer 75.

Regeringens skrivelse omfattar huvudsakligen alla riksdagsskrivelser till regeringen den 1 januari–31 december 2019. Redovisningen omfattar dessutom de riksdagsskrivelser från tidigare riksmöten som inte tidigare har redovisats som slutbehandlade.

Inom utbildningsutskottets beredningsområde redovisas sammanlagt 35 riksdagsskrivelser till regeringen med anledning av utskottets betänkanden. Riksdagsskrivelserna innehåller 27 tillkännagivanden. Regeringen redovisar att 3 tillkännagivanden har slutbehandlats sedan förra årets skrivelse och att resterande 24 tillkännagivanden inte är slutbehandlade.

Slutbehandlade tillkännagivanden

Nedan följer en redovisning av det arbete som regeringen har utfört med anledning av de tillkännagivanden som enligt regeringen är slutbehandlade, varav ett är ett nytt tillkännagivande som inte tidigare har redovisats i skrivelse 75: Utveckling av Skolinspektionens arbete med uppföljning av tillsynsbeslut.

Grundläggande högskolebehörighet för elever i gymnasieskolan

Riksdagsskrivelse 2014/15:162 innehåller ett tillkännagivande om att det även i fortsättningen ska vara en rättighet och inte en skyldighet för elever på gymnasieskolans yrkesprogram att läsa in grundläggande behörighet till högskolan.

Regeringen redovisar i skrivelse 75 att den i mars 2015 beslutade om att ge en särskild utredare i uppdrag att, efter att ha analyserat olika alternativ, bl.a. föreslå hur elevens rättighet att läsa de kurser som leder till grundläggande behörighet till högskolan kan stärkas (U 2015:01, dir. 2015:31). Regeringen anför vidare att den i juli och december 2015 beslutade om tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2015:82 och dir. 2015:141). Utredningen redovisade sitt uppdrag den 31 oktober 2016 i betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77). Utredningen föreslog att det även i fortsättningen ska vara en rättighet, inte en skyldighet, att läsa de kurser som leder till grundläggande behörighet till högskolan. Den 6 september 2017 remitterades promemorian Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program (U2017/03537/GV). Regeringen

betonar att även förslaget i den promemorian innebar att det ska fortsätta att vara en rättighet, inte en skyldighet, att läsa de kurser som leder till grundläggande behörighet till högskolan. Den 15 mars 2018 beslutade regeringen om propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program (prop. 2017/18:184). Regeringen framhåller att det inte heller i propositionen föreslogs att det skulle bli en skyldighet för elever på gymnasieskolans yrkesprogram att läsa de kurser som leder till grundläggande behörighet i högskolan. I stället föreslogs att rätten skulle stärkas. Riksdagen avslög förslaget i propositionen (rskr. 2017/18:429). Regeringen har lagt riksdagens skrivelse om detta till handlingarna och angav i budgetpropositionen för 2020 att tillkännagivandet får anses slutbehandlat.

Obligatorisk förskola med språkutveckling

I riksdagsskrivelse 2018/19:104 finns ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka hur en obligatorisk förskola med språkutveckling kan införas.

Regeringen redovisar i skrivelse 75 att den i oktober 2019 beslutade att en särskild utredare ska lämna förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i åldern tre till fem år och föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bl.a. när det gäller nyanlända barn. I uppdraget ingår att analysera de rättsliga förutsättningarna för och undersöka hur nyanländas barn, enligt lämplig definition, ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre års ålder med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan med fokus på språkutveckling i svenska samt utreda och föreslå hur ett obligatorium kan utformas (dir. 2019:71).

Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utveckling av Skolinspektionens arbete med uppföljning av tillsynsbeslut

I riksdagsskrivelse 2019/20:40 finns ett tillkännagivande om att regeringen ska ge Skolinspektionen i uppdrag att prioritera och utveckla uppföljningsarbetet.

Regeringen redovisar i skrivelse 75 att den genom beslut i Skolinspektionens regleringsbrev för 2020 gett myndigheten i uppdrag att prioritera och utveckla arbetet med att följa upp tillsynsärenden så att myndigheten säkerställer att brister har åtgärdats. Myndigheten ska senast den 15 oktober 2020 och den 15 oktober 2021 redovisa till regeringen hur arbetet har genomförts och vilka resultat som har nåtts (U2019/04373/GV).

Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Ej slutbehandlade tillkännagivanden

I skrivelse 75 redovisar regeringen också det arbete som regeringen utfört hittills med anledning av de 24 tillkännagivanden som ännu inte är slutbehandlade, varav 3 är nya tillkännagivanden som inte tidigare har redovisats i skrivelse 75:

- Tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå (rskr. 2018/19:171)
- Skriftligt ordningsomdöme i terminsbetygen på högstadiet och gymnasiet (rskr. 2018/19:194)
- Möjligheter att kombinera gymnasieutbildning med elitsatsning i idrott (rskr. 2018/19:269)

Utskottets ställningstagande

Efter att ha granskat regeringens skrivelse 75 kan utskottet konstatera att regeringens redogörelse i allt väsentligt är korrekt. Utskottet delar regeringens bedömning av de tre tillkännagivandena som redovisats som slutbehandlade samt regeringens bedömning av övriga ej slutbehandlade tillkännagivanden.

Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna understryker i sin avvikande mening betydelsen av att regeringen behandlar riksdagsskrivelser med tillkännagivanden skyndsamt och att tillräckliga åtgärder vidtas för att följa riksdagens beslut och nämner som exempel två tillkännagivanden i riksdagsskrivelsen 2015/16:228 och 2017/18:221.

Vad gäller tillkännagivandet i riksdagsskrivelse 2015/16:228 om att regeringen ska utreda frågan om att införa ett nationellt digitalt lärarlyft vill utskottet lyfta fram att ett flertal åtgärder redan har vidtagits.

Den 9 juli 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor. Insatserna inom de nationella skolutvecklingsprogrammen ska enligt uppdraget bestå av olika kompetensutvecklings- och stödinsatser riktade till huvudmän och skolor, bl.a. när det gäller it som såväl pedagogiskt som administrativt verktyg. Uppdraget innefattar att ta fram förslag till nödvändiga kompetensutvecklingsinsatser i fråga om digitala lärresurser och verktyg för att stärka den digitala kompetensen i undervisningssituationen samt för en effektivare administration. Dessa insatser ingår i skolutvecklingsprogrammen sedan 2016. Kompetensutvecklingsinsatserna i fråga om digitala verktyg och lärresurser ska enligt uppdraget vara långsiktiga och ta tillvara de möjligheter till pedagogisk utveckling och administrativa vinster som utvecklingen på området medför.

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2018 att det finns ett behov av ett förstärkt stöd för deltagande i kompetensutvecklingsinsatser för att underlätta och säkerställa införandet av programmering i undervisningen och att medel därför bör tillföras för detta ändamål.

Den 19 oktober 2017 beslutade regeringen om en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet (U2017/04119/S). Ett av de delmål som fastslås i

strategin är att förskolechefer, rektorer och huvudmän ska ha förmåga att strategiskt leda digitalt utvecklingsarbete i verksamheterna. Ett annat delmål är att personal som arbetar med barn och elever ska ha kompetens att välja och använda ändamålsenliga digitala verktyg i utbildningen. Förskolechefer, rektorer och huvudmän behöver enligt strategin skapa förutsättningar för personalens kompetensutveckling så att eleverna ges möjligheter att stärka dessa kompetenser. I strategin anges att regeringen i syfte att genomföra de övergripande målen i strategin tillsammans med dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (numera Sveriges Kommuner och Regioner, SKR) kommer att bryta ned strategins delmål till initiativ och aktiviteter.

Regeringen bedömde i skrivelsen Riksrevisionens rapport om samisk utbildning (skr. 2017/18:68) att ovan nämnda åtgärder är de mest ändamålsenliga med anledning av riksdagens tillkännagivande och att tillkännagivandet därmed fick anses slutbehandlat. Utskottet ansåg däremot i sitt yttrande till konstitutionsutskottet (ytr. 2017/18:UbU5y) att ytterligare insatser behövdes på området och att tillkännagivandet därmed inte var tillgodosett. Regeringen konstaterade därefter i budgetpropositionen för 2019 att punkten åter var öppen.

SKR lämnade i mars 2019 rapporten om digitaliseringens möjligheter för att främja kunskapsutveckling och likvärdighet i skolväsendet (U2019/01776/S). Rapporten innehåller dels en kartläggning och analys av uppmärksammade och övergripande behov hos huvudmännen, dels en kartläggning och analys av pågående initiativ och aktiviteter. Rapporten innehåller även en plan för fortsatt arbete och förslag på nya initiativ och aktiviteter. Exempel på initiativ som rör kompetensutveckling är ett breddat och förstärkt uppdrag till Skolverket när det gäller fortbildning och kompetensutvecklande insatser inom digitaliseringsområdet och att utveckla rektorsprogrammet och fortbildningen av rektorer så att rektorerna bättre förbereds på att strategiskt leda digitalt utvecklingsarbete.

Vad gäller tillkännagivandet i riksdagsskrivelse 2017/18:221 om att regeringen ska ta fram kunskapsunderlag och göra en konsekvensanalys av användandet av kvalificerade lärare med utländsk lärarutbildning utan lärarlegitimation för viss undervisning i skolan framhåller regeringen i skrivelsen att den avser att påbörja analysen under året. Utskottet ser fram emot att ta del av analysen.

Utskottet vill understryka att handläggningstiden för ett tillkännagivande beror på tillkännagivandets innehåll, men vill samtidigt påminna om att det är av stor betydelse att regeringen behandlar riksdagens tillkännagivanden skyndsamt och gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång i sin behandling.

Stockholm den 4 juni 2020

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Daniel Riazat (V), Ebba Hermansson (SD), Per Lodenius (C), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Hans Wallmark (M), Arman Teimouri (L), Helene Hellmark Knutsson (S), Ida Karkiainen (S), Isak From (S), Olle Thorell (S), Angelika Bengtsson (SD), Fredrik Lindahl (SD), Janine Alm Ericson (MP) och Hans Eklind (KD).

Avvikande mening

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 (M, SD, KD)

Ebba Hermansson (SD), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Hans Wallmark (M), Angelika Bengtsson (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Hans Eklind (KD) anför:

I skrivelsen finns information om 24 tillkännagivanden som ännu inte är slutbehandlade, varav endast 3 är nya tillkännagivanden som inte tidigare har redovisats i skrivelse 75.

Bland dessa tillkännagivanden ryms exempelvis tillkännagivandet om att regeringen ska utreda frågan om att införa ett nationellt digitalt läraryft, som riksdagen fattade beslut om den 12 maj 2016 (bet. 2015/16:UbU14 Skolväsendet punkt 14 om nationellt digitalt läraryft, rskr. 2015/16:228). Det är ett exempel på tillkännagivande som fortfarande inte är genomfört, trots att det gått fyra år sedan riksdagens uppmaning och trots att behovet av kompetensutveckling om digitala verktyg m.m. i skolan är större än någonsin.

Ett annat exempel är tillkännagivandet om användandet av kvalificerade lärare med utländsk lärarutbildning som riksdagen fattade beslut om den 18 april 2018 (bet. 2017/18:UbU19 Lärare och elever punkt 18 om kunskapsunderlag och konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk utbildning, rskr. 2017/18:221) och där utskottet önskade en skyndsamt beredning. Två år senare har regeringen ännu inte återkommit i frågan, trots dess brådskande natur.

Sammantaget innefattar skrivelsen ett tillkännagivande från 2013, två från 2015, sex från 2016, fem från 2017, sju från 2018 och tre från 2019 som ännu inte är slutbehandlade. Vi vill därför understryka betydelsen av att regeringen behandlar riksdagsskrivelser med tillkännagivanden skyndsamt och att tillräckliga åtgärder vidtas för att följa riksdagens beslut.